

HUKUKA UYGUNLUK NEDENİ OLARAK HABER VERME HAKKI

(The Right To Impart Information As A Legal Justification)

Dr. Ayvaz CEBRE¹

ÖZ

Haber verme hakkı, ifade özgürlüğünün bir görünüm şekli olan basın özgürlüğü kapsamındaki bir hak olarak hukuk alanında birtakım sonuçlar doğurmaktadır. Örneğin basına tanınan bu hakkın kullanılması, bir hukuka uygunluk nedeni olarak bu kişiler tarafından verilen bir haberin herhangi bir suçun oluşumuna sebebiyet vermesini engellemektedir. Zira haber verme hakkı, bir hukuka uygunluk nedeni olarak, hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninin özel nitelikte bir görünümüdür. İşte bu çalışmamızda ulusal ve uluslararası mevzuat, doktrin ve yargı kararları ışığında öncelikle bu hakkın varlık sebebi olan ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğü ile olan ilişkisini ortaya koyduktan sonra bu hakkın kullanılmasının bir hukuka uygunluk nedeni olarak özelliklerini, koşullarını ve özellikle ceza hukukuna etkisini ortaya koymaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: İfade Özgürlüğü, Basın Özgürlüğü, Hukuka Aykırılık Unsuru, Hukuka Uygunluk Nedeni, Hakkın Kullanılması.

ABSTRACT

The right to impart information, as a right within the scope of freedom of the press which is a special form of the freedom of expression raises a number of results in the field of law. For example enjoyment of this right given to press, as a legal justification, prevents the occurrence of any offence with giving information by press. Forasmuch as the right to impart information as a legal justification, enjoyment of the right is a special form of view of legal justification. In this study of ours, in the light of national and international legislation, doctrine and judicial decisions; primarily we exhibit this right's relation with the freedom of expression and the freedom of the press which are reason for being for the right, then we try to assert properties, conditions and effects to the criminal law of enjoyment of this as a legal justification.

1 Çorum Hakimi, ayvazcebre@gmail.com

Keywords: Freedom of expression, freedom of the press, illegality, legal justification, enjoyment of a right.

GİRİŞ

Haber verme hakkı; hem uluslararası sözleşmeler hem de başta anayasa olmak üzere iç hukukumuzda yasal koruma altında olan basın özgürlüğünün ve dolayısıyla ifade özgürlüğünün içerdiği haklardan biridir. Yine bu hak, hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninin bir görünümü olarak karşımıza çıkmaktadır. İşte bu çalışmamızda haber verme hakkı, özellikle bu iki görünüm göz önünde tutularak irdelenmeye çalışılacaktır.

Haber verme hakkı, basın özgürlüğünün ve ifade özgürlüğünün bir görünümü olarak, bu hak kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerin hem uluslararası hukuktaki hem de ulusal hukuktaki basın özgürlüğünün ve ifade özgürlüğünün korunmasına ilişkin düzenlemelerden yararlanması na imkân tanımaktadır.

Basın tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerin basın özgürlüğünün koruma alanı kapsamında değerlendirilebilmesi için birtakım koşulların varlığı aranmaktadır. İşte basın tarafından gerçekleştirilen bir davranışın basın özgürlüğünün kapsamında kalıp kalmadığının değerlendirilebilmesi için öncelikle yasal mevzuat ve yargı kararlarının göz önünde tutulması gerekmektedir.

Konuyu ceza hukuku bakımından değerlendirecek olursak, 5237 sayılı TCK'nun 26. maddesinin birinci fıkrasındaki düzenleme uyarınca "hakkını kullanan kimseye ceza verilmez.". İşte 5237 sayılı Kanundaki bu düzenleme nedeniyle "hakkın kullanılması" Türk hukukunda bir hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilmektedir. Genel nitelikteki hukuka uygunluk nedenleri TCK'nun "Genel Hükümler" kısmında sayılmakla birlikte hukuka uygunluk nedenlerinin bu sayılanlar ile sınırlı olduğunu kabul etmek mümkün değildir. Bu kısımda sayılan hukuka uygunluk nedenlerinin özel nitelikteki birer görünümü olarak hukuka uygunluk nedenleri bulunduğu gibi kanunda sayılmayan hukuka uygunluk nedenlerinin de bulunması mümkündür.

İşte haber verme hakkı, "hakkın kullanılması" hukuka uygunluk nedeninin özel nitelikteki bir görünümüdür.² 5237 sayılı TCK'nun sistematğine göre suçların maddi, manevi ve hukuka aykırılık olmak üzere üç çeşit unsurunun bulunduğu kabul edilmektedir.³ Hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninin özel nitelikteki bir görünümü olan haber verme hakkı, suçun hukuka aykırılık unsurunun gerçekleşmesini engel-

² AKBULUT Berrin, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s. 440.

³ ÖZGENÇ İzzet, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2006, s. 152.

leyeceğinden bu hakkı ceza hukuku bakımından da değerlendirmek gerekecektir.

Tüm bu nedenlerle bu çalışmamızda öncelikle konunun basın özgürlüğü ile olan ilişkisini ortaya koyduktan sonra haber verme hakkını ceza hukuku bakımından değerlendirmeyi planlamaktayız.

I. KAVRAM

A. Basın

Türk hukukunda yürürlükteki mevzuatta basın kavramına ilişkin bir tanıma yer verilmemiştir. Basın özgürlüğünü ve bu özgürlüğün kullanımını düzenleyen 5187 sayılı Basın Kanunu'nda da basın kavramına yer verilmemekle birlikte, kanunun kapsamının basılmış eserler olduğu belirtilmiştir. Bu kanunun 2. maddesinin (a) bendindeki tanıma göre basılmış eser; *yayımlanmak üzere her türlü basım araçları ile basılan veya diğer araçlarla çoğaltılan yazı, resim ve benzeri eserler ile haber ajansı yayınlarıdır.*

5237 sayılı TCK'nun tanımlar başlıklı 6. maddesinin (g) bendinde *"basın ve yayım yoluyla deyiminden; her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim araçlarıyla yapılan yayınlar... anlaşılır"* denmektedir. Görüleceği üzere 5187 sayılı Basın Kanunu basın kavramının kapsamını dar tutmakla birlikte, 5237 sayılı TCK basın kavramını daha geniş olarak ele almıştır.

Doktrinde baktığımızda benzer nitelikte bir ayrıma verildiği görülmektedir. Buna göre dar anlamda basın kavramı belirli zamanlarda yayımlanan gazete, dergi ve kitap gibi basılmış eserleri kapsamaktayken⁴; geniş anlamda basın kavramı televizyon, radyo ve internet gibi kitle iletişim araçları ile gerçekleştirilen yayınları da kapsamaktadır.⁵ Nitekim doktrinde basın kavramı, "yazılı basın" ve "görsel-işitsel basın" olarak iki başlık altında incelenmektedir.⁶ Doktrinindeki aksi yöndeki görüşe göre basın kavramı ile ifade edilmek istenen yalnızca "basılmış eserler"dir. Dolayısıyla radyo, televizyon veya internet vasıtasıyla yapılan yayınların basın kavramı kapsamında değerlendirilmesi doğru değildir.⁷

Basın özgürlüğü, bir hak olarak yazılı, görsel, işitsel ve kitle iletişim

4 AKIN Ertuğrul, *Kişisel Haklar Bağlamında Basın Hukukunda İdari ve Cezai Yaptırımlar*, (Yayımlanmamış YL Tezi), Antalya 2013, s. 20.

5 TAŞKIN Ahmet, " 'Basın Mensubu' Kavramı", *Legal Hukuk Dergisi*, Y. 5, S. 52, Nisan 2007, s. 1128.

6 ÇOLAK Nusret İlker, *Kitle İletişim Hukuku*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2007, s. 33.

7 Bu görüşe göre "yazılı basın", "görsel basın" ve "işitsel basın" kavramları, haberlerin ya da düşüncelerin sunulmuş ve algılanış şekline göre yapılan bir ayrımın sonucudur. Bu ayrım kabul edildiği takdirde hem yazılı hem de görsel nitelik gösteren "internet" vasıtasıyla yapılan yayınların hangi kategoride değerlendirileceğine cevap vermek kolay değildir. Tüm bu nedenlerle "basın" kavramı yalnızca basılmış eserler ile sınırlı olarak ele alınmalıdır. SALİHPAŞAOĞLU Yaşar, *Türkiye'de Basın Özgürlüğü*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2007, s. 23.

araçlarıyla yapılan tüm yayınlar açısından geçerli kabul edilmektedir.⁸ Bu nedenle çalışmamızda basın kavramının 5237 sayılı Kanununun 6. maddesindeki tanım ile uyumlu olarak geniş olarak ele alınması gerektiğini değerlendirmekteyiz. Zira ifade özgürlüğünün bir görünümü olarak basın özgürlüğünü yalnızca basılmış eserler yoluyla gerçekleştirilen faaliyetler ile sınırlandırmak doğru değildir. Özellikle günümüzdeki teknolojik gelişmeler neticesinde görsel ve işitsel basın yazılı basına göre basın faaliyetlerinin yürütülmesinde daha çok tercih edilmektedir.⁹

B. Haber

Haber kelimesinin sözlük anlamı, “bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi” ve “iletişim veya yayın organlarıyla verilen bilgi”dir.¹⁰ Sözlük anlamı itibariyle değerlendirme yapacak olursak, herhangi bir olay kapsamında basın tarafından verilen her türlü bilgi “haber” kavramı içerisinde değerlendirilmelidir. Ancak basın tarafından verilen bir bilginin “haber” niteliğinde olması, söz konusu haberin verilmesinin “haber verme hakkı” kapsamında değerlendirilmesi için yeterli olmayıp birtakım başka koşulların varlığı aranmaktadır.

C. Hak

Hak, hukuk düzeni tarafından çerçevesi belirlenmiş olan ve bireye özgür iradesiyle kendi kaderini belirleme ve kendi çerçevesini şekillendirme yeteneği veren gücü ifade eder.¹¹ Doktrindeki bir görüşe göre “hak” pozitif bir hukuki düzenlemeden kaynaklanır. Bu nedenle örneğin “haber verme hakkı” pozitif yasal düzenlemelerden kaynaklanan bir haktır.¹² Bu görüşe göre hukuk herhangi bir hakkın kötüye kullanılmasını korumadığından her hakkın en temel sınırı “kötüye kullanma yasağına” riayet edilmesidir. Doktrindeki bir başka görüşe göre bir hukuka uygunluk nedeninin varlığına sebebiyet veren “hak” bir normdan kaynaklanabileceği gibi, idari bir karardan, kamu hukuku veya özel hukuk aktlerinden ve hatta örneğin plajda mayo ile gezinmek gibi örf adet hukukundan da kaynaklanabilir.¹³

8 ÇOLAK, s. 33.

9 Doktrindeki aksi yöndeki görüşe göre basın özgürlüğü tarihsel gelişimi göz önünde tutulduğunda yalnızca “basılmış eserler” açısından geçerlilik arz eden bir haktır. SALİHPAŞAOĞLU, s. 24.

10 http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.56e91c6a69e2e3.42558591. (16.03.2016).

11 KOCA Mahmut/ ÜZÜLMEZ İlhan, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 5. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara 2012, s. 253.

12 HAFIZOĞULLARI Zeki/ ÖZEN Muhammer, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 8. Bs., Us-a Yayıncılık, Ankara Ekim 2015, s. 227.

13 SOYASLAN Doğan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 3. Bs., Yetkin Yayınevi, Ankara 2005, s. 357.

II. BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ AÇISINDAN HABER VERME HAKKININ DEĞERLENDİRİLMESİ

A. Basın Özgürlüğü

1. Ulusal Hukuk

a) Genel Olarak

1982 Anayasasına baktığımızda basın ile ilgili anayasal düzenlemeler “*Basın Yayınla İlgili Hükümler*” kısmında beş madde şeklinde düzenleme altına alınmıştır. Bu maddelerden ilki olan “*Basın Hürriyeti*” başlıklı 28. maddede basın özgürlüğü “*Basın hürdür, sansür edilemez. Basımevi kurmak izin alma ve mali teminat yatırma şartına bağlanamaz. Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır...*” şeklinde düzenleme altına alınmıştır.

Yine basın özgürlüğü 09.06.2004 tarih ve 5187 sayılı Basın Kanunu’nun¹⁴ 3. maddesinde “*Basın özgürdür. Bu özgürlük; bilgi edinme, yayma, eleştirme, yorumlama ve eser yaratma haklarını içerir.*” şeklinde düzenlenmektedir.

5187 sayılı Kanunun “*Amaç ve Kapsam*” başlıklı 1. maddesinde ise “*Bu kanunun amacı, basın özgürlüğünü ve bu özgürlüğün kullanımını düzenlemektir.*” şeklinde kanunun amacı ortaya konmuştur. Görüldüğü üzere kanun koyucu basın hukukunu düzenlediği söz konusu kanunun basın özgürlüğüne uygun olarak yorumlanmasını sağlayabilmek için kanunun amacını madde metnine koymuştur.

Her ne kadar “basın özgürlüğü” Anayasanın 28. maddesinde bağımsız bir hak olarak ele alınmışsa da Anayasanın 26. maddesinde düzenlenen “*Düşünceyi Açıklama ve Yayma Hürriyeti*” de konumuz açısından önem arz etmektedir. Zira daha önce de belirttiğimiz üzere basın özgürlüğünün temeli ifade özgürlüğüne dayanmaktadır. Kaldı ki basın özgürlüğünün düzenleme altına alındığı 28. maddenin üçüncü fıkrası, bu hakkın sınırlandırılması bakımından ifade hürriyetinin düzenlendiği maddedeki sınırlandırma sebeplerine atıf yaparak bu durumu ortaya koymaktadır.

b) Haber Verme Hakkının Anayasal Dayanağı Olarak Basın Özgürlüğü

Anayasa ve kanunlar doğrultusunda ulusal hukukumuzda basın özgürlüğünün ve bu hakkın bir görünümü olarak haber verme hakkının kapsamını belirleyebilmek için öncelikle Anayasadaki düzenlemeleri irdelemek gerekmektedir. Bu sayede basın özgürlüğü ve bu hakkın bir görünümü olarak haber verme hakkının kapsamını belirlemek daha kolay

14 09.06.2004 tarih ve 5187 sayılı Basın Kanunu (RG. 26.06.2004/ 25504).

olacaktır.

Anayasa'nın 28. maddesinde yer alan "*Basımevi kurmak izin alma ve mali teminat şartına bağlanamaz*" şeklindeki düzenleme, 26. maddede yer alan "*Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema ve benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.*" şeklindeki düzenleme bir bütün halinde değerlendirildiğinde; Anayasa'nın 28. maddesinde koruma altına alınan "*basın özgürlüğü*"nün yalnızca basılmış eserler açısından geçerli olduğunu; görsel-işitsel basın olarak isimlendirilebilecek yayın organları vasıtasıyla veya internet ve sosyal medya aracılığıyla gerçekleştirilen faaliyetlerin 26. maddede düzenlenen "*Düşünceyi Açıklama ve Yayma Hürriyeti*" kapsamında kaldığını söylemek mümkündür.

Kanaatimizce Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerindeki düzenlemeler bir bütün olarak ele alınmalıdır. Anayasadaki bu iki düzenleme bir bütün olarak her türlü yazılı, görsel, işitsel yayınlar ile internet aracılığıyla basın tarafından gerçekleştirilen tüm faaliyetleri diğer koşulların varlığı halinde "*ifade özgürlüğü*" başlığı altında koruma altına almaktadır. Basın özgürlüğü, ifade özgürlüğünün etkin olarak kullanılabilmesi için zorunlu olduğundan bu hakkın ayrılmaz bir parçasıdır.¹⁵ Bu hakka anayasada ayrı bir madde yer verilmesi, ifade özgürlüğü ile arasında bir farklılık bulunduğu anlamına gelmemektedir. Anayasa koyucu bu hakka verilen önem nedeniyle ayrı bir maddede bağımsız olarak düzenlemek suretiyle bu hakka verdiği önemi vurgulamak istemiştir.¹⁶ Nitekim Anayasa Mahkemesi de basın özgürlüğünün ifade özgürlüğünün bir görünüm şekli olduğunu ve bu hakkın ayrılmaz bir parçası olduğunu değerlendirmektedir.¹⁷

Anayasa'nın 26. maddesini bir başka açıdan ele alacak olursak; maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde "*Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar*" denmektedir. Madde metninden anlaşılacağı üzere "*haber verme hakkı*"nın ifade özgürlüğünün bir parçası olduğu belirtilmiştir.¹⁸ Bu durumda eğer 26. madde ve 28. maddenin ayrı hakları koruduğunu savunacak olursak; "*haber verme hakkı*"nın 26. maddede düzenleme altına alınan ifade özgürlüğünün bir görünümü olduğunu basın özgürlüğü

15 DÖNMEZER Sulhi, "Yeni Anayasamızda Basın Hürriyeti", *İÜHFİM*, C. 28, S. 3-4, 1962, s. 569.

16 ARMAĞAN Servet, "Basın Hürriyeti ve Sınırları", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 2 S. 1-2, Haziran-Aralık 1998, s. 198.

17 Anayasa Mahkemesi, 23.10.1997 tarih, E. 1997/19 K. 1997/66, kararın metni için bkz. <http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/c70379bb-d0f4-41d5-89d6-5972a34bf131?excludeGerekce=False&wordsOnly=False>.

18 Nitekim doktrinde de "*haber verme hakkı*"nın ifade özgürlüğünün doğal uzantısı olduğu kabul edilmektedir. YAZICIOĞLU Yılmaz, "Haber Verme Hakkının, Hakaret Suçları Bakımından Sınırları", *Prof. Dr. Selahattin Sulhi Tekinay'ın Hatırasına Armağan*, İstanbul 1999, s. 667.

ile bir ilgisi olmadığını kabul etmek gerekecektir. Kanaatimizce haber verme hakkı ifade özgürlüğünün bir görünüm şekli olan basın özgürlüğünün ayrılmaz bir parçası olduğundan, bu hakkın bir bütün olarak her iki maddede koruma altına alındığını kabul etmek gerekmektedir.

Yargıtay içtihatları doğrultusunda konuyu ele alacak olursak, Yargıtay konuya ilişkin verdiği bir kararında, *“yayın yoluyla düşünce açıklama, eleştiride bulunma ve bu bağlamda ‘haber verme hakkı’ Anayasanın 22. ve 26. Maddelerinde güvence altına alınmıştır.”* denilerek; haber verme hakkının anayasal güvencesinin ifade özgürlüğünü düzenleyen 26. madde olduğu belirtilmiştir.¹⁹ Yargıtay konuya ilişkin başka tarihli bir kararında basının haber verme hakkının anayasal olarak basın özgürlüğünün düzenlendiği 28. maddede koruma altına alındığını değerlendirmiştir.²⁰

Türk doktrini açısından konuyu ele alacak olursak, doktrinde de Yargıtay’ın bu yakın tarihli içtihadı ile uyumlu olarak basın özgürlüğü ifade özgürlüğünün bir görünüm şekli olduğu belirlendikten sonra, haber verme hakkının bu özgürlüğün içerdiği haklardan olduğu kabul edilmiştir.²¹

Sonuç olarak “haber verme hakkı”nın anayasal dayanağı ifade özgürlüğünün ayrılmaz bir parçası olan basın özgürlüğüdür. Dolayısıyla haber verme hakkı, Anayasa’nın 26. ve 28. maddeleri gereğince anayasal güvenceye sahip bir hak olarak kabul edilmelidir.

c) Basın Özgürlüğünün Kapsamı

5187 sayılı Basın Kanunu’nun 3. maddesinin birinci fıkrasına göre bu özgürlük, *“bilgi edinme, yayma, eleştirme, yorumlama ve eser yaratma haklarını içerir”*.

Doktrinde ise genellikle basın özgürlüğünün içeriği ve doğurduğu haklar, “haber verme hakkı”, “eleştiri-inceleme hakkı” ve “yaratma hakkı” olarak üç başlık altında incelenmektedir.²² Haber verme hakkı ise haberlere ulaşmayı ve elde edilen haberleri yayınlamak ve dağıtabilmek hakkına sahip olabilmeyi ifade eder.

Anayasa Mahkemesinin konuya ilişkin vermiş olduğu kararına göre,

19 Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 01.05.2007 tarih, E. 2006/1095 K. 2007/4087 sayılı kararı, uyap (23.02.2016).

20 Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 04.06.2012 tarih, E. 2012/8164 K. 2012/13690 sayılı kararı, uyap (23.02.2016).

21 AKBULUT, s. 440, ARTUK Mehmet Emin/ GÖKCEN Ahmet/ YENİDÜNYA A. Caner, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 5. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2011, s. 444, SALİHPAŞAOĞLU, s. 27.

22 ÖZEN Muharrem, “Hakaret Suçlarında Haber Verme ve Eleştiri Hakkı”, **3. Yılında Yeni Ceza Adaleti Sistemi**, Bahri Öztürk (edt.), İstanbul Kültür Üniversitesi, Seçkin Yayınevi, Ankara 2009, s. 324, ÜZÜLMEZ İlhan, “Suçsuzluk Karinesi ve Basın Özgürlüğü”, **Fahiman Tekil’in Anısına Armağan**, İstanbul 2003, s. 938.

“Basın özgürlüğü; haber alma, düşünce ve kanaatleri açıklama, yorumlama, eleştirme ile bunlara ilişkin yayın ve dağıtım haklarını kapsar.”²³ Yargıtay’ın konuya ilişkin vermiş olduğu bir karar da konumuza ışık tutacak mahiyettedir. Bu karara göre “İfade özgürlüğünün ayrılmaz bir parçası olan basın özgürlüğü; basının fikir, yorum ve haberleri yayma hakkı yanında, kişilerin bunlardan yararlanma haklarını da güvence altına almaktadır. Diğer bir anlatımla basın özgürlüğünün amacı; bilim, sanat, fikir eseri üretme ve yayma, güncel olaylar, politik konular veya kamuoyunu ilgilendiren kişiler hakkında haber verme, eleştiri yapma ve bunları basın yayın araçlarıyla kitle iletişimine sunma ve bu şekilde bir yandan kişilerin bireysel gelişimleri için gereken ortamı sağlama, diğer yandan da yönetimle ilgili fikir oluşturma ve yönetime katılma haklarını güvenceye almaktır.”²⁴

Sonuç olarak basın özgürlüğünün varlığı için haber, düşünce ve bilgilere ulaşma hakkının; haber, düşünce ve bilgileri yorumlama ve eleştirme hakkının; haber, düşünce ve bilgileri basabilme ve dağıtabilme hakkının ve yaratma hakkının korunması gerekmektedir.²⁵

d) Basın Özgürlüğünün Sınırı

İfade özgürlüğünün bir görünüm şekli olan basın özgürlüğü, anayasanın “Temel Haklar ve Ödevler” başlıklı ikinci kısmının 28. maddesinde düzenleme altına alınan bir temel haktır. Dolayısıyla bu hak, diğer temel hak ve hürriyetler gibi Anayasanın temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasına ilişkin 13. maddesindeki koşullara uygun olarak sınırlandırılabilir.²⁶

Anayasa’nın basın özgürlüğünü düzenleyen 28. maddesinin yaptığı atıf nedeniyle basın özgürlüğü anayasanın 26. maddesinin ikinci fıkrasında²⁷ ve 27. maddesinin ikinci fıkrasında²⁸ sayılan sebeplerle sınırlandırılır.

23 Anayasa Mahkemesi, 05.06.1997 tarih, E. 1996/ 70 K. 1997/ 53, kararın metni için bkz. <http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/cff538cb-1aed-48aa-9a02-b2d8fbd8d9ed?excludeGerekce=False&wordsOnly=False>.

24 Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 07.03.2012 tarih, E. 2010/5233 K. 2012/5399 sayılı kararı, uyp (23.02.2016).

25 SALİHPAŞAOĞLU, s. 27.

26 **MADDE 13.** – (Değişik: 3.10.2001-4709/2 md.) Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

27 (Değişik: 3.10.2001-4709/9 md.) Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.

28 Yayma hakkı, Anayasanın 1 inci, 2 nci ve 3 üncü maddeleri hükümlerinin değiştirilmesini sağlamak amacıyla kullanılamaz.

labilir. Ancak Anayasa'nın 13. maddesindeki düzenleme uyarınca "Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

Basın özgürlüğünü ve bu özgürlüğün kullanımını düzenleme amacı taşıyan 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 3. maddesinde Anayasadaki düzenlemeler ile uyumlu bir şekilde basın özgürlüğünün kullanılmasının sınırlanmasına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmiştir.²⁹ Görüleceği üzere maddede Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasının sınırı olarak belirlenen "demokratik toplum düzeninin gerekleri" bu özgürlüğün sınırlandırılmasının sınırı olarak tekrar düzenleme altına alınmıştır.

Yine hukukumuzda başta 5237 sayılı TCK'ndaki belli başlı suç tipleri olmak üzere basın özgürlüğünün sınırlandırılmasını öngören başkaca kanuni düzenlemeler bulunmaktadır. Örneğin 5237 sayılı TCK'nun 285. maddesinde düzenleme altına alınan soruşturmanın gizliliğini ihlal suçları, basın özgürlüğünün sınırlandırılmasına sebebiyet verebilecek mahiyette bir suç tipidir.³⁰ Ancak bu suç tipi Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında sayılan "yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilebilmesi", "suçların önlenmesi" ve "suçluların cezalandırılması" gibi anayasa tarafından belirlenen sebeplere uygun olarak düzenlenen bir kanun maddesi olduğundan yapılan bu sınırlandırma anayasaya aykırılık oluşturmamaktadır.

5237 sayılı TCK'nun "Kamu Barışına Karşı Suçlar" başlığı altında 213, 214, 215, 216 ve 217. maddelerde düzenlenen suç tiplerini de basın özgürlüğünün sınırlandırılmasına sebebiyet veren suç tipleri olarak değerlendirmek mümkündür. Nitekim "ortak hüküm" başlıklı 218. maddede "Ancak, haber verme sınırlarını aşmayan ve eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz." denilmek suretiyle bu suç tiplerinin başta basın özgürlüğü olmak üzere ifade özgürlüğünün sınırlandırılabilmesine sebebiyet verebilecek suç tipleri olduğu ortaya konmuştur.

Yine basın özgürlüğünün sınırlandırılmasına sebebiyet verebilecek

29 Basın özgürlüğünün kullanılması ancak demokratik bir toplumun gereklerine uygun olarak; başkalarının şöhret ve haklarının, toplum sağlığının ve ahlâkının, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği ve toprak bütünlüğünün korunması, Devlet sırlarının açıklanmasının veya suç işlenmesinin önlenmesi, yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması amacıyla sınırlanabilir.

30 Nitekim Yargıtay da konuya ilişkin vermiş olduğu bir kararında bu suç tipinin düzenlendiği 5237 sayılı Kanunun 285. maddesinin basın özgürlüğünün bir görünümü olarak "haber verme hakkı"nı sınırlandıran bir madde olduğunu belirtmiştir. Bkz. Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 03.05.2012 tarih, E. 2010/ 17873 K. 2012/ 10513 sayılı kararı, akt. MERAN Necati, **AİHM Kararları ile İçtihatlı-Açıklamalı Basın Yoluyla ve Genel Olarak Hakaret-İftira Suçtan Kaynaklanan Malvarlığını Açıklama ve Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçları**, 2. bs, Seçkin Yayınevi, Ankara 2013, s. 455.

“soruşturmanın gizliliğini ihlal suçları”nın düzenlendiği 285. maddenin altıncı fıkrasında da bu düzenleme ile benzer şekilde “Soruşturma ve kovuşturma işlemlerinin haber verme sınırları aşılmaksızın haber konusu yapılması suç oluşturmaz.” ifadesine yer verilmiştir.

Bu nitelikteki düzenlemeleri “bir hukuka uygunluk nedeni olarak haber verme hakkı” başlığı altında değerlendirecek olmakla birlikte şunu belirtmeliyiz ki, her hak gibi basın özgürlüğünün de Anayasada yer alan kurallara uymak suretiyle sınırlandırılması mümkündür. Ancak basın özgürlüğünün sınırlandırılmasına sebebiyet verecek kanuni düzenlemelerin uygulamada basın özgürlüğünün ortadan kalkmasına sebebiyet verecek şekilde yorumlanmaması bir zorunluluktur.

2. Uluslararası Hukuk

a) Genel Olarak

Basın özgürlüğü uluslararası hukukta ifade özgürlüğünün bir görünüm şekli olarak kabul edildiği için ifade özgürlüğü başlığı altında değerlendirilmektedir.³¹

1789 tarihli Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi'nin 11. maddesinde ifade özgürlüğü “*Düşünce ve fikirlerin serbest biçimde açıklanması insanın en değerli haklarından birisidir. Bundan dolayı her vatandaş serbestçe konuşabilir, yazabilir ve bunları yayımlayabilir.*” denilmek suretiyle basın özgürlüğünü de içine alacak şekilde düzenlenmiştir.

10 Aralık 1948 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi'nin 19. maddesinde “*Her ferdin fikir ve ifade hürriyetine hakkı vardır. Bu hak ve fikirlerden dolayı rahatsız edilmemek, memleket sınırları söz konusu olmaksızın bilgi ve fikirleri her vasıta ile aramak elde etmek ve yaymak hakkını gerektirir.*” şeklinde düzenleme ile ifade özgürlüğü ve dolayısıyla basın özgürlüğü güvence altına alınmıştır.

Yine Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nin 19. maddesinde “*Herkesin müdahalesiz görüş edinme hakkı vardır. Herkesin fikir özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak ister sözlü, yazılı ya da basılı sanat biçiminde, ister seçilen başka iletişim yoluyla olsun, sınır tanımaksızın, her türlü bilgi ve düşüncüyü araştırma, alma ve verme özgürlüğünü de içerir.*” şeklinde basın özgürlüğü ifade özgürlüğü ile bir bütün olarak düzenleme altına alınmıştır.³²

31 ARMAĞAN, s. 198.

32 DURAN Hasan, “İfade Özgürlüğü ve Türkiye”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 14, S. 1-2, 2006, s. 64.

b) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları

Basın özgürlüğünden açıkça söz etmemekle birlikte, basın özgürlüğünü düzenleyen diğer uluslararası belgeler ile uyumlu olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi de basın özgürlüğünü ifade özgürlüğü ile bir bütün olarak ele almıştır.³³ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "İfade Özgürlüğü" başlıklı 10. maddesinde bulunan "*Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar. Bu madde, Devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini de bir izin rejimine tabi tutmalarına engel değildir*" şeklindeki düzenleme ile basın özgürlüğünün ifade özgürlüğünün bir görünümü olarak ele alındığını görmekteyiz.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ikinci fıkrasında ise bu özgürlüğün ne şekilde sınırlanabileceği ortaya konmuştur. Düzenlemeye göre "*Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir.*"

Öncelikle sözleşmenin ilgili maddesinin bir değerlendirmesini yapacak olursak, "haber verme hakkı"nın basın özgürlüğünü de kapsamına alan ifade özgürlüğünün koruma alanında olduğu açıkça anlaşılmaktadır. İşte maddenin ikinci fıkrasında ifade özgürlüğünün ve dolayısıyla "haber verme hakkı"nın ne şekilde sınırlandırılabilirliği düzenleme altına alınmıştır. Anayasamızda yer alan sınırlandırma sebepleri ile sözleşmede yer alan sınırlandırma sebeplerinin büyük oranda örtüştüğü görülmektedir. Burada hemen şunu belirtelim ki, Anayasanın 90. maddesinin 5. fıkrası gereğince iç hukukumuz bakımından bağlayıcı nitelikte olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesinde yer alan ifade özgürlüğü ve bu özgürlüğün sınırlandırılmasına ilişkin düzenlemelerin göz önünde tutulması gerekmektedir.

Basın özgürlüğünün kapsamının ve bu hakkın sınırlandırılmasında uyulması gereken kuralların belirlenmesi bakımından başvurulması gereken en önemli kaynaklardan biri de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından konuya ilişkin verilmiş kararlardır. Bu kararların tamamının

³³ OKUMUŞ Ali, *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Türkiye'de İfade Hürriyeti*, Adalet Yayınevi, Ankara 2007, s. 94.

incelenmesi mümkün olmamakla birlikte ilkesel nitelikteki bir kararı incelemekle yetineceğiz.

Basın özgürlüğü ile ilgili Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin vermiş olduğu en önemli kararlardan biri 26.04.1979 tarih 6538/74 sayılı Sunday Times/ Birleşik Krallık davasında vermiş olduğu karardır. Mahkeme söz konusu kararında somut olayı basın özgürlüğü bağlamında ele almıştır.³⁴

Mahkeme davaya konu olayı çözerken genel uygulaması gereği üç kriter uygulamıştır.³⁵ Öncelikle somut olayda basın özgürlüğüne karşı gerçekleştirilen müdahalenin hukuka öngörülüp öngörülmediğini değerlendirmiştir. Mahkeme bu değerlendirmeyi yaparken bu konuda yasal bir düzenleme yapılmasını yeterli görmemiştir. Mahkemeye göre iç hukukta hukuka öngörülmuş bir kuralın varlığını kabul edebilmek için bu düzenlemenin öncelikle vatandaşların haberdar olmalarını sağlayabilecek şekilde erişilebilir olması gerekir. Yine vatandaşların davranışlarını düzenlemelerine olanak sağlayabilmesi için söz konusu hukuk kuralının yeterince açık olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Mahkeme iç hukukta öngörülen bir hukuk kuralı bulunup bulunmadığını değerlendirdikten sonra yapılan müdahalenin sözleşmenin ilgili ikinci fıkrasında sayılan meşru amaçlara uygun olup olmadığını değerlendirmiştir. Son olarak, mahkeme müdahale gerekçesini sözleşmenin ikinci fıkrasındaki yargı otoritesinin korunmasına ilişkin amaç ile ilgili olarak değerlendirdiği için yapılan müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığını tartışmış ve sonuç olarak sözleşmenin 10. maddesinde düzenlenen hakkın ihlal edildiğine karar vermiştir.³⁶

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Türkiye aleyhine açılan Özgür Gündem/ Türkiye davasında da benzer kriterleri uygulamak suretiyle başvurucunun ifade özgürlüğünün bir görünümü olarak basın özgürlüğünün ihlal edildiğine hükmetmiştir. Mahkeme söz konusu kararında sözleşmeye taraf devletlerin basın özgürlüğünün sağlanması konusunda pozitif yükümlülüğü bulunduğunu belirlemiştir.³⁷

34 DOĞRU Osman, **İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi İçtihatları**, C. 1, T.C. Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı, Ankara Ağustos 2003, s. 276-307.

35 AIHM'nin ifade özgürlüğünün ihlal edilip edilmediğini değerlendirirken ortaya koyduğu kriterler konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. GÖKCEN Ahmet, "Düşünce Özgürlüğü, Kapsamı, Sınırlandırılması ve 5237 Sayılı TCK'nın Getirdiği Düzenlemeler", **3. Yılında Yeni Ceza Adaleti Sistemi**, Bahri Öztürk (ed.), İstanbul Kültür Üniversitesi, Seçkin Yayınevi, Ankara 2009, s. 273 vd.

36 DOĞRU Osman/ NALBANT Atilla, **İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi Açıklama ve Önemli Kararlar**, C. 2, Pozitif Matbaa, 2013 Ankara, s. 256 vd.

37 Özgür Gündem/ Türkiye Davası, Basvuru no: 23144/93, Karar tarihi: 16.03.2000, par. 43. Kararın metni için bkz. [http://hudoc.echr.coe.int/eng #{"fulltext":\["özgür gündem"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-58508"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng #{).

3. Mukayeseli Hukuk

Alman hukukunda basın özgürlüğü, ifade özgürlüğü ile birlikte Alman Anayasası'nın 5. maddesinde koruma altına alınmaktadır.³⁸ Kanun olarak ise, basın özgürlüğü ve haber verme hakkının sınırları 1874 tarihli İmparatorluk Basın Kanunu'na göre belirlenmekteydi.³⁹ Ancak daha sonra Alman hukukunda yaşanan gelişmeler neticesinde her eyalet kendi basın kanunu düzenlemiştir.⁴⁰ Bu nedenle basının haber verme hakkının sınırları ve basın yoluyla işlenen suçlardan kimin sorumlu olacağı eyalet basın kanunlarına göre belirlenecektir. İşte 24.06.1966 tarihli Nordrhein-Westfalen Eyalet Basın Kanunu da bu kanunlardan biridir.⁴¹

Kanunun 1. maddesinde basının özgür olduğu belirtildikten sonra 2. maddesinde basın özgürlüğünün doğrudan anayasa ya da anayasaya aykırı olmamak kaydıyla kanun ile sınırlanabileceği belirtilmiştir. Kanunun 4. maddesinde basının resmi makamlardan bilgi alma hakkı ve bunun sınırları belirlenmiştir. Bu düzenlemeye göre basının resmi makamlardan bilgi alma hakkı bulunmaktadır.

Fransız hukukunda basın hürriyeti ve basılmış eserler yoluyla işlenen suçlardan doğan sorumluluk 29.07.1881 tarihli Basın Kanunu'nda düzenleme altına alınmıştır.⁴² Fransız hukukunda da basın özgürlüğü temel bir hak olarak kabul edilmekle birlikte, adaletin tarafsızlığının ya da otoritesini tehlikeye sokulması basın özgürlüğünün sınırlarından biri olarak kabul edilmektedir.⁴³ Nitekim bu nedenle her ne kadar söz konusu Basın Kanunu'nun hazırlanışında basın hürriyetinin korunmasına öncelik verilmişse de, basın özgürlüğünün sınırlandırılmasına ilişkin birtakım hükümler de bulunmaktadır.⁴⁴

38 Alman Anayasasının "Düşünce ve Basın Özgürlüğü; Sanat ve Bilim Özgürlüğü" başlıklı 5. maddesinin birinci fıkrasındaki düzenleme şu şekildedir: "Herkesin düşüncesini söz, yazı ve resimle serbestçe açıklayıp yayma ve herkese açık olan kaynaklardan, hiçbir engele uğramadan, bilgi edinme hakkı vardır. Basın özgürlüğü ile radyo ve film aracılığıyla haber verme hakkı güvence altındadır. Sansür uygulanamaz.". Anayasanın tam metni için bkz. [http://gesetze-im-internet.de/gg/_\(06.01.2016\)](http://gesetze-im-internet.de/gg/_(06.01.2016)).

39 Kanunun tam metni için bkz. http://germanhistorydocs.ghic.org/pdf/deu/524_RichsgesetzPresse:167.pdf. (16.01.2016).

40 Örneğin Hessen Eyaleti Basın Kanunu. Bilgi için bkz. TOUSSAİNT Hildegard Becker, "Savcılıkta Medya Çalışmasının Anlamı", *Fasikül*, Y. 2, S. 3, Şubat 2010, s. 28.

41 https://recht.nrw.de/Imi/owa/br_text_anzeigen?v_id=100000000000000000330. (20.03.2016).

42 [http://www.legifrance.gouv.fr/afflchTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000006070722&dateTexte=20080312\(15.01.2016\)](http://www.legifrance.gouv.fr/afflchTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000006070722&dateTexte=20080312(15.01.2016)).

43 AKSOYAK Tayfun, "Mukayeseli Hukukta Basın Hürriyetinin Düzenlenişi", *Prof. Dr. Halil Cin'e Armağan*, Selçuk Üniversitesi Yayınları no:129, Hukuk Fakültesi yayınları no:14, 1995 Konya, s. 177.

44 BERTAN Suat, "İngiltere, Fransa, Belçika, İsviçre ve İtalya Basın Mevzuatı Hakkında Rapor", *Adalet Dergisi*, Y. 39, S. 1, Ocak 1948, s. 1311 vd.

B. Değerlendirme

Tüm bu bilgiler ışığında basının haber verme hakkının bir hak olarak değerlendirmesini yapmak gerekmektedir. Basının haber verme hakkı, başta Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi olmak üzere uluslararası hukuktaki düzenlemelerde basın özgürlüğünü kapsamına alan ifade özgürlüğünün bir parçası olarak koruma altına alınmıştır. İç hukukumuz bakımından değerlendirme yapacak olursak, “haber verme hakkı” başta Anayasa’nın 26. ve 28. maddesi gereğince anayasal düzenlemeler ile iç hukuktaki diğer kanuni düzenlemeler tarafından korunan bir hak olarak karşımıza çıkmaktadır. Her ne kadar “basın özgürlüğü” ile “ifade özgürlüğü” anayasada başka maddelerde düzenleme altına alınmışsa da basın özgürlüğü ifade özgürlüğünün ayrılmaz bir parçası olduğundan “haber verme hakkı” anayasadaki her iki düzenleme tarafından korunan bir haktır.

İşte uluslararası hukuktaki düzenlemeler ile iç hukukumuzdaki düzenlemelerin koruma altına aldığı “haber verme hakkı” hem kamu hukuku hem de özel hukuk alanında birtakım hukuksal sonuçlar doğurmaktadır. Biz çalışmamızda bu hakkın özellikle ceza hukuku alanındaki etkisini ortaya koymayı amaçladığımızdan, bu hakkın bir hak olarak değerlendirmesini yaptıktan sonra özellikle ceza hukuku alanında “bir hukuka uygunluk nedeni” olarak incelenmesi gerektiğini değerlendirmekteyiz.

III. BİR HUKUKA UYGUNLUK NEDENİ OLARAK HABER VERME HAKKI

A. Genel Olarak

Suçun unsurları; maddi unsur, manevi unsur ve hukuka aykırılık unsuru olmak üzere üçe ayrılmaktadır.⁴⁵ Suçun bir unsuru olarak hukuka aykırılık, işlenen bir fiile hukuk düzeni tarafından cevaz verilmemesi, fiilin bütün hukuk düzeni ile çelişki ve çatışma halinde bulunması anlamına gelmektedir.⁴⁶ Bir başka deyişle fiil ile hukuk düzeni arasında bir çelişme olduğunda hukuka aykırı fiilden bahsedilir.⁴⁷ Bir fiilin suç teşkil edebilmesi için onun kanuni tarife uygun olması yeterli olmayıp, ayrıca hukuka aykırı olması gerekmektedir. Bir fiilin kanunda belirlenen suç tanımlarından birine uygun olması, bu fiilin mutlaka hukuka aykırı olduğu sonucunu doğurmamakta, bu uygunluk işlenen fiilin aynı zamanda hukuka aykırılığı konusunda yalnızca bir karine oluşturmaktadır.⁴⁸

45 ÖZGENÇ, s. 152.

46 KOCA Mahmut, “YTCK’da Hukuka Uygunluk Sebepleri”, *Ceza Hukuku Dergisi*, Seçkin Yayınları, Y. 1 S. 1, Ekim 2006, s. 115.

47 KATOĞLU Tuğrul, *Ceza Hukukunda Hukuka Aykırılık*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2003, s. 19.

48 KOCA, *Hukuka Uygunluk Sebepleri*, s. 116.

B. Hukuka Uygunluk Nedenleri

Hukuka aykırılık unsurunu ortadan kaldıran, fiili ceza kuralının amacına aykırı hale getirmeyen nedenlere hukuka uygunluk nedenleri adı verilir. Hukuka uygunluk nedenleri, esas itibariyle eylem gerçekleştirilirken var olan ve eylemin hukuka uygun olarak doğmasına neden olan hallerdir. Dolayısıyla hukuka uygunluk sebepleri eylemi sonradan hukuka uygun hale getirmez.⁴⁹

1. Hukuka Uygunluk Nedenlerinin Sınıflandırılması Sorunu

Hukuka uygunluk nedenleri kural olarak bütün suç tipleri için geçerlidir.⁵⁰ Bu bakımdan suçun kasten veya taksirle işlenmesi arasında bir fark yoktur. Keza icrai veya ihmali bir hareketle işlenmesi de önemsizdir. Ancak kanunda bazı fiillerin yapılmasına sadece belli suç tipleri ile ilgili olarak izin verilmiş olabilir. Bu halde de sonuç değişmediğinden sadece o fiilin yapılmasına izin verilen kural diğer hukuk dalları bakımından da hukuka uygunluk sebebi teşkil edecektir. Örneğin 5237 sayılı TCK'nun 127. maddesinde düzenlenen isnadın ispatı ve 128. maddede düzenlenen iddia ve savunma dokunulmazlığı şeklindeki hukuka uygunluk sebepleri yalnızca hakaret suçu bakımından ve fakat bu fiille ilgili olarak tüm hukuk düzeni bakımından hukuka uygunluk etkisi doğurur. Buna karşılık ceza kanununun genel hükümler kısmında düzenlenen hukuka uygunluk nedenleri bünyesi ve mahiyetleri elverişli olan her fiil bakımından geçerlidir.⁵¹

Bu genel bilgilerden sonra öncelikle 5237 sayılı Kanunun genel hükümler kısmında düzenlenen hukuka uygunluk nedenlerini belirleyip konumuzla ilgili olanları ayrıntılı olarak incelemek gerekmektedir. Doktrinde de belirtildiği üzere genel hükümler kısmında düzenlenen hukuka uygunluk nedenleri; meşru savunma, görevin ifası (kanunun hükmünü yerine getirme, amirin hukuka uygun olan emrini yerine getirme⁵²), hakkın kullanılması ve ilgilinin rızasıdır.⁵³ Her ne kadar özellikle 5237 sayılı kanunda düzenlenme şekli nedeniyle zorunluluk halinin de bir hukuka

49 MAHMUTOĞLU Fatih S., "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Hukuka Uygunluk Nedenleri", **Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi**, Yıl 2, S. 5, Nisan 2005, s. 43.

50 Nitekim doktrinde de belirtildiği üzere hukuk düzeninin birliği ilkesinin bir gereği olarak yazılı olsun veya olmasın, bütün hukuka uygunluk nedenlerinin, hukuk düzeninin bütününden ortaya çıkarılması gerekmektedir. ÖZGENÇ, s. 260.

51 KOCA, *Hukuka Uygunluk Sebepleri*, s. 124.

52 "Hukuka aykırı bir emrin yerine getirilmesi halinde bu emri yerine getiren bakımından bir hukuka uygunluk nedeni söz konusu değildir. hukuka aykırı olan bir emrin yerine getirilmesi halinde emri yerine getiren sorumlu tutulmamaktadır. 5237 sayılı TCK'nın 24. maddesi gereğince hukuka aykırı ve fakat bağlayıcı bir emrin yerine getirilmesini kusurluluğu ortadan kaldıran bir neden olarak kabul etmek gerekir." Ayrıntılı bilgi için bkz. KOCA, *Hukuka Uygunluk Sebepleri*, s. 138.

53 KOCA, *Hukuka Uygunluk Sebepleri*, s. 135 vd.

uygunluk nedeni olduğunu savunanlar bulunmakta ise de,⁵⁴ kanaatimizce zorunluluk hali kusurluluğu etkileyen bir nedendir.⁵⁵

Son olarak şunu belirtmeliyiz ki, hukuka uygunluk nedenlerinin ceza kanununda sayılanlar ile sınırlı olduğunu söylemek mümkün değildir. Hukuka uygunluk nedenleri hukuk düzeninin bütününden çıkarıldığı için ceza kanununun genel hükümler kısmında yer verilmeyen hukuka uygunluk nedenlerinin bulunması mümkündür.⁵⁶ Kaldı ki, sosyo-kültürel değişimler neticesinde yeni hukuka uygunluk nedenlerinin ortaya çıkması da mümkündür.⁵⁷

2. Hakkın Kullanılması

Hukuken tanınmış ve korunmuş bir hak ve yetkinin kullanılması halinde, hak veya yetki sahibinin cezalandırılmayacağı kuralı çok eskiden beri kabul edilmiştir. Buna göre bir harekete cevaz veren hukuk düzeni bu hareketi aynı zamanda yasaklayamaz.⁵⁸ İşte bu nedenle hakkın kullanılması her ne kadar mevzuatımıza 5237 sayılı Kanun ile birlikte girmişse de öteden beri bir hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilmektedir.

Hakkın kullanılmasının bir hukuka uygunluk nedeni olabilmesi için hukuk düzeninin tanıdığı “bir sübjektif hakkın olması” ve bu “hakkın sınırları içerisinde kullanılması” gerekmektedir.⁵⁹ Doktrinde bu koşullara ek olarak “hakkın kullanılması ile işlenen ve tipe uygun olan fiil arasında nedensellik bağının bulunması gerektiği” belirtilmiştir.⁶⁰ Doktrinde başka bir görüşe göre hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninin hukuka aykırılığı ortadan kaldırabilmesi için, yukarıda sayılan koşullara ek olarak, bu hakkın “fail tarafından doğrudan doğruya kullanılabilir” olması gerekmektedir. Örneğin bir hakkın kullanılabilmesi için öncelikle bu hakkın yargı kararı ile tespit edilmesi gerekiyorsa, bu tespit yapılmadan yapılan davranış “hakkın kullanılması” hukuka uygunluk nedeninin koşullarının gerçekleşmemiş olması nedeniyle hukuka aykırı olacaktır.⁶¹

54 MAHMUTOĞLU, *Hukuka Uygunluk Nedenleri*, s. 50; CENTEL Nur/ ZAFER Hamide/ ÇAKMUT Özlem, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 7. bs., Beta Yayınevi, İstanbul Kasım 2011, s. 300.

55 Ayrıntılı bilgi için bkz. CEBRE Ayvaz, “Zorunluluk Hali”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl 3, C. 1, S. 8, 20 Ocak 2012, s. 221-260.

56 ÖZBEK Veli Özer/ KANBUR Mehmet Nihat/ DOĞAN Koray/ BACAĞIZ Pınar/ TEPE İlker, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 4. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara 2013, s. 281.

57 ARTUK/GÖKCEN/ YENİDÜNYA, s. 403.

58 “Nitekim, roma hukuku kaynaklarında ‘hakkını kullanan kimse kasten hareket etmiş sayılmaz’ ve ‘hakkın kullanılması suç teşkil etmez.’ kuralları geçerli idi.” DÖNMEZER Sulhi/ ERMAN Sahir, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım**, Yeniden Gözden Geçirilmiş 11. bs., Beta Yayınevi, İstanbul 1994, Cilt 2, s. 29.

59 Bu hakkın kaynağı kamu hukuku olabileceği gibi özel hukukta olabilir. AKBULUT, s. 440.

60 KOCA/ ÜZÜLMEZ, *Genel Hükümler*, s. 253.

61 CENTEL/ ZAFER/ ÇAKMUT, s. 328.

Hak kavramının tanımını yukarıda yapmaya çalışmıştık. Kanaatimizce “hak” kavramı kişilere hukuk düzeninin tanıdığı hukuksal korumayı ifade etmektedir. Bu nedenle örf adet hukuku da dâhil olmak üzere hukuk düzeninin bütünü göz önünde tutulmak suretiyle hukuk düzeni tarafından koruma altına alınan insan davranışları bir “hak” olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak hukuk düzeninin bütünlüğü ilkesi gereği hukukun hem bir insan davranışını koruma altına alıp hem yasaklaması söz konusu olamayacağından bir hakkın varlığından söz edebilmek için somut olayda bir değerlendirme yapılarak kişinin teorik olarak sahip olduğu hakkı hukukun koruduğu sınırlar içerisinde kullanıp kullanmadığını belirlemek gerekmektedir. Aksi takdirde “hakkın kullanılması” hukuka uygunluk nedeninin varlığından söz etmek mümkün olmayacaktır.

3. Hakkın Kullanılması ve Haber Verme Hakkı

Hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedenini incelerken belirttiğimiz üzere hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninin varlığından söz edebilmek için öncelikle hukuk düzeninin kişiye tanıdığı bir “hak” bulunması gerekmektedir. Yine basın özgürlüğünü incelerken belirttiğimiz üzere “haber verme hakkı” Anayasa’nın 26. ve 28. maddesi, 5187 sayılı Basın Kanunu’nun ilgili hükümleri ile iç hukukumuz bakımından bağlayıcı nitelikte olan AİHS’nin 10. maddesi gereğince kişilere tanınan bir “hak” olarak karşımıza çıkmaktadır. İşte bu nedenle “haber verme hakkı”, “hakkın kullanılması” hukuka uygunluk nedeninin özel nitelikte bir görünümüdür.

Bir hak olarak başta Anayasa ve 5187 sayılı Kanun olmak üzere ulusal hukukumuzdaki diğer düzenlemeler ile koruma altına alınan haber verme hakkı; aynı zamanda hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninin bir görünümü olarak 5237 sayılı TCK’nun 26. maddesi gereğince, haber verme hakkı çerçevesinde gerçekleştirilen davranışların hukuka aykırılığını ortadan kaldıran bir nedendir. İşte bu nedenle haber verme hakkı hukuka uygunluk nedeninin bir eylemi hukuka uygun hale getirebilmesi için, eylemin “hakkın kullanılması” hukuka uygunluk nedeninin taşıması gereken koşullara uygun olarak gerçekleştirilmiş olması gerekmektedir.

Hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninin taşıması gereken özellikler yukarıda da açıklandığı üzere, “bir hakkın bulunması”, “bu hakkın sınırları içerisinde kullanılması” ve “hakkın kullanılması ile işlenen ve tipe uygun olan fiil arasında nedensellik bağının bulunması”dır. Haber verme hakkının herhangi bir eylemi hukuka uygun hale getirebilmesi için taşıması gereken genel özellikler bunlar olmakla birlikte, bir hukuka uygunluk nedeni olarak haber verme hakkının koşullarını ayrı bir başlık altında incelemek daha yerinde olacaktır.

C. Haber Verme Hakkı Hukuka Uygunluk Nedeninin Koşulları

Haber verme hakkı hukuka uygunluk nedeninin varlığından söz edebilmek için aranan koşulları “haber gerçeği ve güncel olması”, “haber vermesinde kamu yararı bulunması” ve “ölçülülük” olarak sıralamak mümkündür.⁶² Doktrinde “ölçülülük” kavramı yerine, “sunuşta denge”⁶³, “nedensellik”⁶⁴ ve “nesnellik”⁶⁵ gibi farklı kavramlar da kullanılmaktadır.

Haber verme hakkının bir suçun varlığına sebebiyet verecek bir eylemi hukuka uygun hale getirebilmesi için, suça konu olabilecek haberin taşınması gereken özellikler genel olarak yukarıda sayılan kriterler olmakla birlikte, verilen haberin bu hakkın kapsamında olup olmadığına değerlendirilmesi bakımından her suç tipi bakımından farklı birtakım kriterlerin ortaya konması mümkündür. Nitekim hakaret suçu bakımından bir eylemin haber verme hakkı çerçevesinde kabul edilebilmesi için, verilen haberde kişilerin ahlaki ve manevi değerlerine saldırılmaması, küçük düşürücü, incitici, aşağılayıcı ve karalayıcı ifadeler bulunmaması gerekmektedir.⁶⁶ Örnek vermek gerekirse Yargıtay “hakaret suçu” bakımından haber verme hakkının varlığını tartıştığı bir kararında eylemin haber verme hakkı kapsamında değerlendirilebilmesi verilen haberde “küçültücü” ifadelerle yer verilmemesini bir şart olarak ortaya koymuştur.⁶⁷

Sonuç olarak haber verme hakkı hukuka uygunluk nedeninin varlığından söz edebilmek için aranan genel koşullar bulunmakla birlikte, her suç tipi bakımından yapılan eylemin bu hukuka uygunluk nedeninin kapsamında değerlendirilebilmesi için başka birtakım koşulların aranması söz konusu olabilecektir. Ancak çalışmamızın kapsamı nedeniyle “haber verme hakkı”nın varlığı için aranan genel koşulları incelemekle yetineceğiz.

1. Haberin Gerçek ve Güncel Olması

Bir haberin, haber verme hukuka uygunluk nedeni kapsamında kalabilmesi için öncelikle haberin gerçek olması gerekmektedir. Zira gerçek olmayan bir haberin yapılmasında kamu yararının bulunması dahi bu haberin hukuka uygun hale gelmesine sebebiyet vermez.⁶⁸ Bir başka deyişle

62 BAYINDIR Sinan, “Bir Hukuka Uygunluk Nedeni Olarak Haber Verme Hakkının Yazılı Basın Yoluyla İşlenen Hakaret Suçları Açısından Değerlendirilmesi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 91, 2010, s. 91.

63 HAFIZOĞULLARI/ ÖZEN, s. 237.

64 CENTEL/ ZAFER/ ÇAKMUT, s. 337.

65 ZAFER Hamide, “Medya Özgürlüğü ve Adli Haberlerin Verilişi”, *Prof. Dr. Selahattin Sulhi Tekinay’ın Hatırasına Armağan*, İstanbul Marmara Hukuk Fakültesi, C. 11, S. 1-3, İstanbul 1999, s. 763.

66 YAZICIOĞLU, s. 677.

67 Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 11.07.2006 tarih, E. 2006/4-162 K. 2006/ 181, uya (29.02.2016).

68 BAYINDIR, s. 92.

gerçek olmayan bir olay haber niteliği taşımayacağı için böyle bir olayın haber konusu yapılmasına ilişkin basın mensubunun bir hakkından söz edilemeyecektir.⁶⁹ İşte bu nedenle “haber gerçekliği” hususunu değerlendirmek gerekmektedir.

Haberin gerçekliği, somut gerçeği değil haberin verildiği andaki gerçeklik değerlendirmesine uygunluğu ifade etmektedir.⁷⁰ Zira basın mensupları, maddi gerçeği araştırmakla yükümlü olmayıp haber konusu olayın verilmiş zamanındaki durumunu araştırmakla görevlidir.⁷¹ Bilindiği üzere özellikle bir suçun varlığı durumunda maddi gerçeğin belirlenmesi ceza muhakemesinin amaçları içerisinde yer almaktadır. Bu nedenle maddi gerçeği araştırma görevi soruşturma ve kovuşturmada görev alan kişilere aittir.⁷² Dolayısıyla basın mensuplarının soruşturma ve kovuşturma mercilerinin yapacağı genişlikte bir araştırma yapma zorunluluğu bulunmamaktadır.⁷³ Bir başka anlatımla haber verme hakkının varlığı için aranan “gerçeklik” somut ve maddi gerçeklik değil, “görünen gerçeklik”-tir.⁷⁴ Görünen gerçeklik ile kastedilen ise, haberin verildiği andaki belirli biçimine uygunluktur.⁷⁵

Bir haberin “haber verme hakkı” hukuka uygunluk nedeni kapsamında kabul edilebilmesi için aranan bir koşul olarak “haber gerçek olması”, kişilere maddi gerçeği araştırma yükümlülüğü yüklememektedir.⁷⁶ Basın mensubuna düşen yükümlülük hiçbir araştırma yapmaksızın veya somut verilere dayanmaksızın, duyuma ve tahmine dayalı haberler yapmamaktır.

Bir başka görüşe göre “haber gerçek olması”ndan anlaşılması gereken haberin “yalan” olmamasıdır. Yalan, gerçek olmayan vuku bulmayan bir hususun gerçeğe aykırı bir şekilde haber konusu yapılmasıdır. Yalanın temel özelliği ise kişinin kasten hareket etmesidir.⁷⁷ Bu nedenle bir haberin gerçek olmadığından söz edebilmek için basın mensubunun kasten gerçek olmadığını bildiği bir hususu haber konusu yapması gerekmektedir. Bu görüşe göre bir kişi eğer gerçeği araştırma yükümlülüğüne riayet etmeksizin gerçek olmayan bir hususu haber konusu yaparsa cezai sorumluluğu söz konusu olmamakla birlikte, tazminat sorumluluğu bulunur.⁷⁸

69 YAZICIOĞLU, s. 674, ÖZBEK/ KANBUR/ DOĞAN/ BACAĞIZ/ TEPE, s. 329.

70 AKBULUT, s. 441.

71 CENTEL/ ZAFER/ ÇAKMUT, s. 336.

72 ARICAN Mehmet, **Ceza Adaleti Sistemi, Etkinliği ve İşleyişi**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2009, s. 119.

73 ARTUK/ GÖKCEN/ YENİDÜNYA, s. 445.

74 Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 19.10.2009 tarih, E. 2009/ 5884 K. 2009/ 11549, uyaap (10.03.2016).

75 ÖZEN, s. 328.

76 ÖZEN, s. 329.

77 ÖZGENÇ, s. 265.

78 ÖZGENÇ, s. 265.

Haber verme hakkının varlığından söz edebilmek için verilen haberin aynı zamanda güncel olması gerekmektedir. Kural olarak güncelliği kalmamış, topluma ve kamuoyuna sunulmasında yarar bulunmayan olayların haber konusu yapılması, haber verme hakkı kapsamında değerlendirilemez.⁷⁹ Zira güncelliğini yitirmiş bir olay “haber” olma özelliğini kaybedeceğinden bu olayın haber konusu yapılması, haber verme hakkı kapsamında değerlendirilemeyecektir.⁸⁰

Burada hemen şunu belirtelim ki, herhangi bir olay güncelliğini yitirdikten sonra toplumsal gelişmeler nedeniyle tekrar güncel hale gelebilir. Dolayısıyla bir olayın üzerinden çok zaman geçmiş olması, söz konusu olayın “güncel” olmadığı hususunda kesin bir kabule sebebiyet vermez.⁸¹ Örnek vermek gerekirse, halka mal olmuş kişiler bakımından “güncellik” kavramı daha geniş bir değerlendirmeye tabi tutulmalıdır. Bu kişilerle ilgili çok geçmişte yaşanan bir olay dahi toplumun ilgisini çekmesi nedeniyle “güncel” olarak kabul edilebilmelidir.⁸²

Haber verme hakkının bir koşulu olarak haberin güncelliği, diğer bir koşul olarak “haber vermesinde kamu yararı bulunması” koşulu ile yakın ilişki içerisinde. Şöyle ki, bir haberin güncel olması, haberin vermesinde kamu yararı bulunmasını da beraberinde getirmektedir. Güncel olmayan bir haberin haber konusu yapılmasında kamu yararı bulunmaması nedeniyle, böyle bir durumda haber verme hakkının her iki koşulu da gerçekleşmemektedir.⁸³

2. Haber Verilmesinde Kamu Yararı Bulunması

Haber verilirken paylaşılan bilgiler, bir kişi veya kişilerin haklarına zarar verilmesine sebebiyet verebilir.⁸⁴ Bu durumda fiili hukuka uygun hale getiren şey, böyle bir haberi vermedeki kamu yararının kişinin ihlal edilen haklarından daha değerli olduğunun kabulüdür. Dolayısıyla bir haberin verilmesinin hukuka uygunluk nedeninin sınırları içerisinde olduğunu kabul edebilmek için, haberin vermesinde kamu yararı bulunması gerekir.⁸⁵ Kamu yararı bulunmayan hallerde, haberin kamunun ilgisini çekici mahiyette olması eylemin hukuka uygun sayılması için yeterli olmaz.⁸⁶ Kamu yararının varlığı verilen haberin belirli bir dönemde ve belirli bir

79 ÖZEN, s. 331.

80 HAFIZOĞULLARI/ ÖZEN, s. 234.

81 YAZICIOĞLU, s. 675.

82 HAKERİ Hakan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 12. Bs., Adalet Yayınevi, Ankara 2011, s. 280.

83 BAYINDIR, s. 94.

84 KOCA Mahmut, *Hazırlık Soruşturmasında Sanığın Savunma Hakkı*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul 1998, s. 96.

85 ÖZBEK/ KANBUR/ DOĞAN/ BACAKSIZ/ TEPE, s. 330.

86 YAZICIOĞLU, s. 676.

toplumda geçerli olan ahlaki ve hukuki değerlerin korunmasına yönelik olup olmadığına göre belirlenir.⁸⁷

Basının haber verme hakkının kullanılması sırasında Anayasa ile güvence altına alınmış diğer hak ve özgürlüklerin, anayasal kurum ve mekanizmaların zarar görmemesinin de sağlanması gerekir. Bu bağlamda basının haber verme hakkı çoğu zaman kişilerin özel hayatının gizliliği, şeref ve onurlarının korunması gibi diğer haklar ile çatışmakta, bu nedenle çatışan haklar arasında bir üstün yarar değerlendirilmesi yapılarak çözüm üretilmektedir.⁸⁸

Tüm bu bilgilerden anlaşılacağı üzere herhangi bir haber verilirken paylaşılan bilgiler kişilerin haklarına zarar verebilir. Bu durumda fiili hukuka uygun hale getiren şey, böyle bir haberi vermedeki kamu yararının kişinin ihlal edilen haklarından daha değerli olduğunun kabulüdür. Somut olayın özelliklerine göre ihlal edilen hakların söz konusu kamu yararından daha değerli olduğunun kabul edilmesi halinde, fiilin haber verme hakkına ilişkin hukuka uygunluk nedeninin sınırları içerisinde olmadığını ve hukuka aykırı olduğunu kabul etmek gerekecektir.

Sonuç olarak, somut olayda haber verme hakkına ilişkin hukuka uygunluk nedeninin sınırlarını belirlerken öncelikle bu hakka ilişkin koşulların oluşup oluşmadığını değerlendirmek gerekmektedir. Somut olayda haber verme hakkının koşullarının varlığı kabul edildiği takdirde, işlenen fiil nedeniyle suç tipinde korunmak istenen haklardan hangisi veya hangilerinin ihlal edildiğini tespit etmek gerekmektedir. Son olarak somut olayda yapılan haberin niteliğine göre toplumun söz konusu haberi öğrenmesine ilişkin kamu yararı ile ihlal edilen hukuki değer arasında bir değerlendirme yapılarak, fiilin hukuka uygun olup olmadığına karar

87 CENTEL/ ZAFER/ ÇAKMUT, s. 343.

88 SİLAHÇIOĞLU Belde, "Türk Ceza Kanunu'nda ve Basın Kanunu'nda Düzenlenen Benzer Nitelikteki Adliye Aleyhine Suçlar", **Legal Hukuk Dergisi**, Yıl 4, S. 46, Ekim 2006, s. 3045. Nitekim Yargıtay da soruşturmanın gizliliğini ihlal ettiği iddia edilen bir kitabın kişilik haklarına saldırı içerdiği gerekçe gösterilerek kitabın yazarı aleyhine açılan tazminat davasına ilişkin vermiş olduğu kararında benzer şekilde değerlendirme yapmıştır. "... Basın özgürlüğü ile kişilik değerlerinin karşı karşıya geldiği durumlarda; hukuk düzeninin çatışan iki değeri aynı zamanda koruma altına alması düşünülemez. Bu iki değerden birinin diğerine üstün tutulması gerektiği, bunun sonucunda da, daha az üstün olan yararın daha çok üstün tutulması gereken yarar karşısında o olayda ve o an için korumasız kalmasının uygunluğu kabul edilecektir. Bunun için temel ölçüt kamu yararıdır. Gerek yazılı ve gerekse görsel basın bu işlevini yerine getirirken, özellikle yayının gerçek olmasını, kamu yararı bulunmasını, toplumsal ilginin varlığını, konunun güncelliğini gözetmeli, haberi verirken öze biçim arasındaki dengeyi de korumalıdır. Yine basın, objektif sınırlar içinde kalmak suretiyle yayım yapmalıdır. O anda ve görünürde var olup da sonradan gerçek olmadığı anlaşılan olayların yayımından da basın sorumlu tutulmamalıdır...". Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 27.06.2013 tarih, E. 2012/ 14933 K. 2013/12471 sayılı kararı. Uyap (30.11.2015).

verilmelidir.⁸⁹ Söz konusu değerler arasında karşılaştırma yaparken özellikle haber verme hakkının varlık sebebi olan kamu yararı amacına uygun olarak kullanıp kullanılmadığı göz önünde tutulmalıdır.⁹⁰

Hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedenine ilişkin değerlendirmeler de konumuz açısından açıklayıcı mahiyettedir. Nitekim doktrinde hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninin herhangi bir suç tipini ihlal eden bir fiili hukuka uygun hale getirmesi “*üstün yarar kuramı*” ile açıklanmaktadır.⁹¹ Bu görüşe göre hakkını kullanan kişinin fiilini hukuka uygun hale getiren sebep, suç tipinin koruduğu hukuki değer ile hukuka uygunluk nedeninin varlık nedeni olan hukuki yarar arasında yapılan değerlendirilmez. Hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninin koruduğu hukuki değer somut olayda suç tipinin koruduğu hukuki değerden daha üstün ise suç tipinin koruduğu hukuki değer korumasını yitirdiği için fiilin hukuka uygun olduğu kabul edilir. Haber verme hakkı, hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninin özel nitelikte bir görünümü olduğu için bu görüşün haber verme hakkı bakımından da geçerli olduğunu değerlendirmekteyiz.

3. Ölçülülük

Ölçülülük, haber verme hakkının sınırlarına ilişkin olup, konu ile ilgili olmayan ve başkalarının haklarının zarar görmesine sebebiyet veren fiillerin haber verme hakkının sınırları içerisinde değerlendirilmemesini sağlayan bir koşuldur.⁹²

Bu koşul, haberin konusu ile ifade edilmesi arasında düşünsel bir bağ bulunmasını gerektirmektedir. Özellikle basının haber verme hakkı ile kişilik haklarının çatışması halinde haber verme hakkına üstünlük tanınabilmesi için bu koşula riayet edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle bu koşul “sunuşta denge” olarak da ifade edilmektedir.⁹³

Haber verilirken birtakım değerlendirmeler eklenmesi doğaldır. Ancak bu değerlendirmeler verilen haber açısından bir fayda sağlamayan küçültücü ibareler niteliğinde ise, verilen haberle işlenen suç arasında fikri bir bağ kalmamış olur.⁹⁴ Yine haber konusu ile ilgisi olmayan başlık

89 BAKIM Sevi, **Ceza Hukukunda Haberleşmenin Gizliliğini İhlal Suçları**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul 2012, s. 279.

90 YARSUVAT Duygun, “Kitle İletişim Araçlarının Ceza Adaletine Etkisi”, **Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan**, s. 470.

91 URUŞAK İlkay Uğur, “Bir Hakkın Kullanılması Sırasında Gerçekleştirilen Suç Sayılan Eylem Bakımından Ceza Sorumluluğunun Kalkmasının Temeli”, **Çetin Özek Armağanı**, Galatasaray Üniversitesi Yayınları No: 32, Haziran 2004 İstanbul, s. 892,

92 BAYINDIR, s. 96.

93 HAFIZOĞULLARI/ ÖZEN, s. 237.

94 AKBULUT, s. 392.

veya fotoğraflara yer verilmesi gibi durumların haber verme hakkı çerçevesinde değerlendirilmesi mümkün değildir.⁹⁵ Bu durumda haber verme hakkının sınırları aşılmış olur.⁹⁶ Bu nedenle haber veren kişinin konunun açıklanması için gerekli ve yararlı olmayan kişilerin haklarını ihlal edecek ifadeleri kullanmaktan kaçınması gerekir. Özellikle kişilerin özel hayat alanı ile ilgili bilgiler konusunda daha hassas davranılması gerekir.⁹⁷ Kişilerin hukuken koruma altına alınan özel hayatına ilişkin bilgilerin sadece başkalarının merak duygularını gidermek için haber konusu yapılması hukuken meşru görülmez.⁹⁸

Doktrinde bu koşulu “nesnellik” olarak ifade eden görüşe göre, bir haberin verilişinde kullanılan ifadeler, haberin içeriği ve gerekliliği ile uygun düşmelidir. Aksi takdirde haber verme hakkının nesnel sınırları aşılmış olur.⁹⁹

Haber verme hakkının bir koşulu olarak “ölçülülük” haber verme hakkı hukuka uygunluk nedeninin sınırlarının aşılması konusu ile yakından ilgilidir. Bu nedenle “ölçülülük” koşulunun varlığının bulunmadığı durumlarda hukuka uygunluk nedeninin sınırlarının aşılmasına ilişkin kuralların uygulanması söz konusu olabilecektir.

D. Haber Verme Hakkı Hukuka Uygunluk Nedeninin Sınırlarının Aşılması

Haber verme hakkı, bir hukuka uygunluk nedeni olarak koşulların varlığı halinde yapılan haberi hukuka uygun hale getirmektedir. Ancak yapılan haberin tipik bir haksızlığa sebebiyet verdiği durumlarda eğer haber verme hakkının koşulları gerçekleşmemişse söz konusu suç unsurları itibariyle tamamlanmış olacaktır. İşte bir eylemin haber verme hakkı kapsamında olmamasına rağmen failin bu düşünceyle hareket ettiği durumda, failin bu hatasından yararlanıp yararlanamayacağını değerlendirmek gerekmektedir.

Bilindiği üzere 5237 sayılı Kanunda “hukuka uygunluk nedenleri” ve “kusurluluğu etkileyen nedenler” aynı bölüm altında birlikte düzenlenmiştir. İşte haber verme hakkının varlığı hususunda düşülen hata hali “ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan nedenler” başlığı altındaki düzenlemelere göre çözümlenecektir.

Failin tipik haksızlığı gerçekleştirilmesine rağmen eyleminin basın haber verme hakkı kapsamında olduğunu düşünerek hareket etmesi du-

95 YAZICIOĞLU, s. 678.

96 ÖZBEK/ KANBUR/ DOĞAN/ BACAKSIZ/ TEPE, s. 330.

97 CENTEL/ ZAFER/ ÇAKMUT, s. 343.

98 ÖZGENÇ, s. 291.

99 ZAFER, *Medya Özgürlüğü*, s. 763.

rumunda suçun manevi unsuru yönünden değerlendirme yapmak gerektiğini düşünmekle birlikte ceza kanununun ilgili hükümlerinin kısa bir değerlendirmesini yapmayı uygun bulmaktayız.

Ceza kanunumuzdaki düzenlemeler çerçevesinde değerlendirme yapmak gerekirse, bu durum 5237 sayılı Kanunun 30/4 madde ve fıkrasında düzenlenen yasak hatası kapsamında kabul edilebileceği gibi, aynı Kanunun 30/3 madde ve fıkrası bağlamında hukuka uygunluk nedeninin maddi koşullarında hata olarak kabul edilmesi de mümkündür. Yine 5237 sayılı Kanunun 27/1 madde ve fıkrası bağlamında hukuka uygunluk nedenlerinin sınırının kast olmaksızın aşılması hali olarak kabul etmek de mümkündür.

Doktrinde kast olmaksızın hukuka uygunluk nedeninin şartlarında sınırın aşılması, hukuka uygunluk nedeninin maddi şartlarında hatanın bir görünümü olarak kabul edilmektedir.¹⁰⁰ Bu görüş doğrultusunda değerlendirme yapacak olursak, birinci ihtimal failin hukuka uygunluk nedeni bakımından düştüğü hatanın dolaylı yasak hatası kapsamında değerlendirilmesidir. Bu durumda kusurluluk bakımından değerlendirme yapılmalı, kişinin bu hataya düşmesinin kaçınılmaz olarak değerlendirilmesi halinde kişiye ceza verilmemelidir. İkinci ihtimal bakımından değerlendirecek olursak, failin hukuka uygunluk nedenlerinin maddi koşullarında hataya düştüğü kabul edilirse, bu durum failin kastını ortadan kaldıracığından söz konusu suç unsurları itibariyle oluşmayacaktır. Yine söz konusu durumu hukuka uygunluk nedeninin sınırının aşılması olarak kabul ettiğimiz takdirde sonuç değişmeyecektir. Zira hukuka uygunluk nedeninin sınırlarının kast olmaksızın aşılması hali failin kastını ortadan kaldıracığından incelediğimiz suç tipi oluşmayacaktır. Yine 5237 sayılı Kanunun 27/1 maddesi ve fıkrası doğrultusunda incelediğimiz suç tipinin taksirle işlenmesi söz konusu olmadığından failin cezalandırılması mümkün olmayacaktır.¹⁰¹

Doktrinde bir görüşe göre failin davranışının basının haber verme hakkının sınırları içerisinde olmamasına rağmen failin yanılığa düşmesi halinde uygulanacak düzenlemenin belirlenmesinde, söz konusu düzenlemelerin hukuki mahiyeti göz önünde tutulmalıdır.¹⁰² Haksızlık yanılışı

100 KOCA Mahmut/ ÜZÜLMEZ İlhan, "Hukuka Uygunluk Sebeplerinde Sınırın Aşılması", EÜHFD, C.11, S. 1-2, Erzincan 2007, s. 49.

101 Doktrindeki bu görüşe göre hukuka uygunluk nedenlerinin sınırlarına ilişkin düşülen hata hali tıpkı hukuka uygunluk nedenlerinin maddi şartlarındaki hata hali gibi kastı ortadan kaldırmaktadır. Kastı kaldıran hata halleri, suçun maddi unsurlarında hata, suçun nitelikli unsurlarında hata, hukuka uygunluk nedenlerinin maddi şartlarında hata ve hukuka uygunluk nedenlerinin sınırında hata olmak üzere dört çeşittir. Bkz. KOCA Mahmut, "Ceza Hukukunda Hata", 3. Yılında Yeni Ceza Adaleti Sistemi, Bahri Öztürk (edt.), İstanbul Kültür Üniversitesi, Seçkin Yayınevi, Ankara 2009, s. 84.

102 GÜNGÖR Devrim, *Ceza Hukukunda Fiil Üzerinde Hata*, 1. bs., Yetkin Yayınevi, Ankara

ile hukuka uygunluk nedenlerinin maddi koşullarında hata ve hukuka uygunluk nedenlerinin sınırının aşılmasının hukuki esasları farklıdır. Haksızlık yanılığında normatif bir değerlendirme hatası yapılmakta, diğer durumlarda ise dış dünyadaki bir şeye ilişkin gerçeklik algısında bir hataya düşülmektedir. İşte incelediğimiz hukuka uygunluk nedeninde düşülen hatanın mahiyetini belirlediğimizde hangi düzenlemenin uygulanması gerektiği açık bir şekilde ortaya çıkacaktır.

İşte failin basının haber verme hakkı bakımından düştüğü yanılığ halini bir normatif değerlendirme hatası olarak kasul etmek mümkündür. Fail bu durumda dış dünyaya ait bir şeyi olduğundan farklı bir şekilde algılamaktadır. Fail suçun maddi unsurlarını gerçekleştirdiğine dair bir hataya düşmemekte, bilerek bu unsurları gerçekleştirmektedir. Ancak normatif bir dünyaya ilişkin gerçekliği olduğundan farklı değerlendirmektedir.¹⁰³ Bir başka deyişle söz konusu hukuka uygunluk nedeninin sınırları normatif dünyadaki gerçeklik bakımından failin algıladığı kadar geniş değildir. Fail normatif gerçeklik ile bu gerçekliğe ilişkin algısı arasında oluşan farklılık nedeniyle somut olaydaki eylemi bakımından söz konusu hukuka uygunluk nedeninin gerçekleştiğini düşünmektedir. Oysa normatif gerçeklik olarak eylemi bakımından söz konusu hukuka uygunluk nedeni gerçekleşmemiştir. Tüm bu nedenlerle basının haber verme hakkı bakımından failin hataya düşmesi durumunun dolaylı haksızlık yanılığısı kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini söylemek mümkündür.¹⁰⁴

Yine doktrinde yapılan kural üzerinde hata, fiil üzerinde hata ayrımı da bizi aynı sonuca götürmektedir. Zira tartıştığımız durumda failin gerçekleştirdiği fiile ait unsurların gerçekleştiği hususunda bir hataya düşmesi söz konusu değildir. Fail hukuka uygunluk nedeninin varlığı hususunda yani kural üzerinde bir hataya düşmektedir.¹⁰⁵

Dolaylı haksızlık yanılığısı, suçun maddi ve manevi unsurlarının varlığını etkilemediğinden kusurluluğu etkileyen bir sebeptir. Yine tipik haksızlığın unsurlarını etkilemediği için kastı ortadan kaldırması söz konusu olamaz.¹⁰⁶ Dolaylı haksızlık yanılığısının varlığından söz edebilmek için

2007, s. 25.

103 KOCA/ ÜZÜLMEZ, *Hukuka Uygunluk Sebeplerinde Sınırım Aşılması*, s. 42.

104 Nitekim Alman hukukundaki genel kabule göre hukuka uygunluk nedeninin sınırında düşülen hata dolaylı haksızlık yanılığısı kapsamında değerlendirilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. KOCA, *Hata*, s. 98.

105 GÜNGÖR, *Fiil Üzerinde Hata*, s. 24.

106 Nitekim doktrinde de belirtildiği üzere hukuka aykırılık bilinci kasta dahil bir husus olmayıp kusurun içinde bağımsız bir unsurdur. Çünkü kast suçun maddi unsurlarını gerçekleştirmeye yönelik bilgi ve istemi içermektedir. Bir fiilin hukuk normları ile çatışmadığı konusundaki bilgi ise, kasttan ayrı olarak kusurun diğer bir unsurunu oluşturur. Ayrıntılı bilgi için bkz. SÖZÜER Adem, "Hukuki Hata", *Yargıtay Dergisi*, C. 21, S. 4, Ekim 1995, s. 478.

kişinin hukuka uygunluk nedeninin varlığı hususunda kaçınılmaz bir hataya düşmüş olması gerekir.

Bir basın mensubunun yaptığı haberin haber verme hakkı çerçevesinde kaldığı hususunda kaçınılmaz bir hataya düşmesi mümkündür. İşte bir basın mensubunun yaptığı haberin haber verme hakkı hukuka uygunluk nedeninin sınırları içerisinde olmaması durumunda bu kişinin kaçınılmaz bir hataya düşüp düşmediğini tartışmak gerekecektir. Örnek vermek gerekirse kamuoyunda yakından takip edilen bir olaya ilişkin basın tarafından yoğun bir şekilde haber yapıldığı bir dönemde failin söz konusu olaya ilişkin bir haber yapması durumunda, somut olayda dolaylı haksızlık yanlışlığının koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediğini tartışmak gerekecektir. Eğer failin somut olayda sübjektif veya objektif nedenlerle haber verme hakkının varlığı hususunda kaçınılmaz olarak hataya düştüğü kabul edilirse fail söz konusu suçtan cezalandırılmayacaktır.

Kanaatimizce basın mensubunun haber verme hakkının varlığı konusunda düştüğü hata hali 5237 sayılı TCK'nun 27/1 maddesi uyarınca hukuka uygunluk nedeninin sınırlarında hataya düşülmesi halidir. Eğer fail haber verme hakkının sınırlarını kast olmaksızın aşmışsa bu durum söz konusu suç bakımından failin kastını ortadan kaldıracaktır. Dolayısıyla eğer eylem taksirli bir suçun varlığına sebebiyet vermiyorsa failin cezalandırılması mümkün olmayacaktır.¹⁰⁷

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu bakımından değerlendirme yapacak olursak, söz konusu hukuka uygunluk nedeni bakımından düşülen yanlışlığın hukuki esasına ilişkin değerlendirmelerimizin ceza usul hukuku bakımından da pratik sonuçları bulunmaktadır. Bilindiği üzere ceza yargılamasında verilebilecek karar çeşitleri 5271 sayılı CMK'da sınırlı olarak sayılmıştır. Failin düştüğü hata hali, haksızlığın gerçekleşmesine engel olmayıp, yalnızca kusurluluğu ortadan kaldıracığı için CMK'nın 223. maddesinin üçüncü fıkrasının (d) bendi gereğince fail hakkında cezaya hükmedilmeyecektir. Oysa eğer failin düştüğü hata hali kastı ortadan kaldıran bir durum olarak kabul edilirse, fail hakkında 223. maddenin ikinci fıkrasının (c) bendi gereğince beraat kararı vermek gerekecektir.

E. Haber Verme Hakkına İlişkin 5237 Sayılı Kanundaki Düzenlemeler

1. 5237 Sayılı Kanunun 218. Maddesi

Ceza kanunumuzun genel hükümler kısmında genel bir hukuka uygunluk nedeni olarak öngörülen hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeni bulunmakla birlikte, kanun koyucu bu hukuka uygunluk nede-

¹⁰⁷ Aynı görüşte KOCA/ ÜZÜLMEZ, *Hukuka Uygunluk Sebeplerinde Sınırın Aşılması*, s. 49.

ninin bir görünüm şekli olarak özel nitelikte bir takım hukuka uygunluk nedenleri öngörmüştür. Örnek vermek gerekirse, 5237 sayılı TCK'nın 218 ve 301. maddelerinde “*eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklaması*” gibi bir hukuka uygunluk nedeni öngörülmüştür. Yine bahsi geçen 218. maddede “haber verme hakkı” da bir hukuka uygunluk nedeni olarak öngörülmüştür.¹⁰⁸

Doktrindeki bir görüşe göre kanun koyucu bu şekilde özel nitelikte hukuka uygunluk nedenleri düzenlemek suretiyle konunun önemine vurgu yapmaktadır.¹⁰⁹ Biz de doktrindeki bu görüşe katılmaktayız. Zira haber verme hakkı kapsamında yapılacak haberler de yine eleştiri amacıyla yapılan açıklamalar da diğer şartların varlığı halinde ifade özgürlüğüne ilişkin hakkın koruma alanında kalacağından ceza hukuku bakımından da “hakkın kullanılması” hukuka uygunluk nedeni kapsamında değerlendirilecektir. Dolayısıyla ilgili suç tiplerinde bu nitelikte düzenlemelere yer verilmesinin amacı, ilgili suç tiplerine ilişkin yapılan yargılamalarda söz konusu hukuka uygunluk nedenlerinin uygulayıcının dikkatinden kaçmasını önlemek ve bu hukuka uygunluk nedeninin önemine vurgu yapmaktır.

2. 5237 Sayılı Kanunun 285. Maddesinin 6. Fıkrası

Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunun düzenlendiği 285. maddede 6352 sayılı Kanunun 92. maddesinde değişiklik yapılarak maddeye “*soruşturma ve kovuşturma işlemlerinin haber verme sınırları aşılmaksızın haber konusu yapılması suç oluşturmaz.*” şeklinde bir fıkra eklenmiştir.

Söz konusu değişiklik ile madde metnine eklenen ifade 5237 sayılı Kanunun 218. maddesi ile benzer bir anlatım içermektedir. Yapılan değişikliğin gerekçesinde haber verme hakkının bu suç tipi bakımından sınırları belirlenmeye çalışılmıştır.¹¹⁰ Daha önce de belirttiğimiz üzere haber verme

108 Nitekim kanunun gerekçesinde de bu hukuka uygunluk nedenlerinin hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninin özel bir şekli olarak düzenlendiği belirtilmiştir. Gerekçeye göre bu yöntem ile hâkimin somut olayda hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninin varlığını özellikle araştırması gerektiği vurgulanmıştır. ÖZGENÇ İzzet, **Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi**, Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı, 3. bs, Ankara Ocak 2006, s. 965.

109 TEPE İlker, “Türk Ceza Hukukunda ‘Eleştiri Amacıyla Yapılan Düşünce Açıklamaları’ ile Hakkın Kullanılması Hukuka Uygunluk Nedeni Arasındaki İlişkiye Genel Bakış”, **Ceza Hukuku Dergisi**, Yıl 3 S. 8, Aralık 2008, s. 127-152.

110 “Yapılması öngörülen düzenlemeye göre; kişilerin masumiyet karinesinden yararlanma hakkını ihlâl etmemek, maddî gerçeğin ortaya çıkarılmasını engellemek ve özel hayatın veya haberleşmenin gizliliğini ihlâl etmemek kaydıyla, soruşturma evresindeki işlem içeriklerinin haber konusu yapılması, haber verme hakkı çerçevesinde değerlendirilmelidir. Ancak, belirtilmelidir ki, bilgilenme hakkı ve haber verme hakkı, ceza adaletinin doğruluk, dürüstlük ve gerçeğe ulaşma ilkelerine uygun olarak icrasından, masumiyet karinesinden yararlanma hakkından, özel hayatın veya haberleşme içeriklerinin gizliliğinden daha üstün değerler değildir. Bu itibarla, ceza adaletinin doğruluk, dürüstlük ve gerçeğe ulaşma ilkelerine uygun olarak icrasının tehlikeye düşürüldüğü, masumiyet karinesinden yararlanma hakkının ya da özel hayatın veya haberleşmenin gizliliğinin ihlâl edildiği

hakkı hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninin özel nitelikte bir görünümü olarak genel nitelikte koşulları bulunan bir hukuka uygunluk nedenidir. Ancak bu hukuka uygunluk nedeninin suç tipleri bakımından uygulanırken birtakım özel nitelikte koşulların ortaya konması mümkündür. Aslında söz konusu koşullar da bu hukuka uygunluk nedeninin genel nitelikteki koşullarından çıkartılan sonuçlardır.

Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçları bakımından değerlendirme yapacak olursak, hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninin bir eylemi suç olmaktan çıkarmasında esas alınabilecek “üstün yarar kuramı” bu suç tipi bakımından da geçerliliğini korumaktadır. Zira soruşturmanın gizliliğini ihlal suçları bakımından “haber verme sınırları” bu kurama göre belirlenecektir. Eğer somut olayda soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlarının koruduğu hukuki değerler “haber verme hakkı”nın dayandığı kamu yararından daha üstün kabul edilirse haber verme sınırlarının aşılması nedeniyle eylem hukuka aykırı olacaktır. Aksi durumda haber verme hakkının kaynağı olan kamu yararı üstün tutularak eylemin haber verme sınırları içerisinde olduğu değerlendirilecek ve yapılan haber hukuka uygun olacağından soruşturmanın gizliliğini ihlal suçu oluşmayacaktır.

SONUÇ

Haber verme hakkı, ulusal ve uluslararası mevzuatın koruma altına aldığı ifade özgürlüğünün ve basın özgürlüğünün kapsamında yer alan haklardan biridir. Dolayısıyla basının haber verme hakkı, ancak ifade ve basın özgürlüklerinin sınırlandırılmasına ilişkin düzenlemeler içeren ulusal ve uluslararası mevzuatta yer alan kurallara uygun olarak sınırlandırılabilir.

Ceza kanunlarında düzenleme altına alınan bazı suç tipleri de haber verme hakkını da kapsayan basın özgürlüğünün sınırlandırılmasına sebebiyet verebilir.¹¹¹ Ancak haber verme hakkı aynı zamanda bir hukuka

bir durumda, haber verme hakkının kullanıldığından bahisle fiilin hukuka uygun olduğu ileri sürülemeyecektir.”. Gerekçenin metni için bkz. [https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/Kanunlar_sd.durumu?kanun_no=6352\(07.03.2016\)](https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/Kanunlar_sd.durumu?kanun_no=6352(07.03.2016)).

111 Anayasa Mahkemesi başvuruçular Erdem Gül ve Can Dündar tarafından yapılan 2015/18567 Esas sayılı bireysel başvuruya ilişkin olarak 25.02.2016 tarihinde vermiş olduğu kararında “tutuklama tedbiri”nin basın özgürlüğünün sınırlandırılmasına sebebiyet vereceğine hükmetmiştir. Anayasa mahkemesi söz konusu başvuruda kişiler hakkında devam eden “tutuklama tedbiri”nin haber verme hakkının da içinde yer aldığı basın özgürlüğünü ve dolayısıyla ifade özgürlüğünü ihlal edip etmediğine ilişkin değerlendirmeler yapmıştır. Öncelikle mahkemeye göre basın özgürlüğü ifade özgürlüğünün özel bir görünümü olduğundan bu hak başta “haber verme hakkı” olmak üzere birçok hakkı da koruma altına almaktadır. Mahkeme başvuru konusu olayda tutuklama tedbirine sebebiyet veren olgunun gazeteciler tarafından yapılan haberler olduğunu değerlendirmiştir. Mahkeme kararın devamında daha önceki kararlarına vurgu yaparak tutuklama tedbirinin ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale oluşturduğuna karar vermiştir. Kararın tam metni için

uygunluk nedeni olarak bu sınırlandırmanın bir sınırını oluşturmaktadır. Hukuka uygunluk nedenleri suçun hukuka aykırılık unsurunun gerçekleşmesini engellediğinden “haber verme hakkı”, hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninin özel nitelikte bir görünüm şekli olarak birtakım koşulların varlığı halinde basın tarafından verilen haberin bir suçun oluşumuna sebebiyet vermesini engeller.

Bir haberin hem bir “hak” olarak hem de bir “hukuka uygunluk nedeni” olarak “haber verme hakkı” kapsamında değerlendirilebilmesi için birtakım koşulların gerçekleşmesi gerekmektedir. Buna göre basın tarafından verilen haberin gerçek ve güncel olması, haberin verilmesinde kamu yararı bulunması ve haberin verilişinde ölçülülük ilkesine uyulması gerekmektedir.

Haber verme hakkı, hem bir hak olarak hem bir hukuka uygunluk nedeni olarak “kamu yararı” düşüncesi ile bu kapsamda gerçekleştirilen faaliyetleri koruma altına almaktadır. İşte haber verme hakkının dayanağı olan “kamu yararı” ile hukuken korunan başkaca hukuki değerlerin çatıştığı durumlarda bu haklardan birinin üstün tutulması gerekmektedir. İşte somut olayda ulusal ve uluslararası mevzuat ile konuya ilişkin verilen yargı kararları göz önünde tutulmak suretiyle bir eylemin “haber verme hakkı” kapsamında kalıp kalmadığını değerlendirmek gerekmektedir.

bkz. <http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/BireyselKarar/Content/131a2423-8a42-4f99-8ff2-b5e6a979280c?wordsOnly=False>. (16.03.2016).

KAYNAKLAR

AKBULUT Berrin, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.

AKIN Ertuğrul, **Kişisel Haklar Bağlamında Basın Hukukunda İdari ve Cezai Yaptırımlar**, (Yayınlanmamış YL Tezi), Antalya 2013.

AKSOYAK Tayfun, "Mukayeseli Hukukta Basın Hürriyetinin Düzenlenişi", **Prof. Dr. Halil Cin'e Armağan**, Selçuk Üniversitesi Yayınları no:129, Hukuk Fakültesi yayınları no:14, Konya 1995, s. 161-199.

ARICAN Mehmet, **Ceza Adaleti Sistemi, Etkinliği ve İşleyişi**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2009.

ARMAĞAN Servet, "Basın Hürriyeti ve Sınırları", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 2 S. 1-2, Haziran-Aralık 1998, s. 197-203.

ARTUK Mehmet Emin/ GÖKCEN Ahmet/ YENİDÜNYA A. Caner, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 5. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2011.

BAKIM Sevi, **Ceza Hukukunda Haberleşmenin Gizliliğini İhlal Suçları**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul 2012.

BAYINDIR Sinan, "Bir Hukuka Uygunluk Nedeni Olarak Haber Verme Hakkının Yazılı Basın Yoluyla İşlenen Hakaret Suçları Açısından Değerlendirilmesi", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 91, 2010, s. 67-109.

BERTAN Suat, "İngiltere, Fransa, Belçika, İsviçre ve İtalya Basın Mevzuatı Hakkında Rapor", **Adalet Dergisi**, Y. 39, S. 1, Ocak 1948, s. 1303-1326.

CEBRE Ayvaz, "Zorunluluk Hali", **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl 3, C. 1, S. 8, 20 Ocak 2012, s. 221-260.

CENTEL Nur/ ZAFER Hamide/ ÇAKMUT Özlem, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 7. bs., Beta Yayınevi, İstanbul Kasım 2011.

ÇOLAK Nusret İlker, **Kitle İletişim Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2007.

DÖNMEZER Sulhi, "Yeni Anayasamızda Basın Hürriyeti", **İÜHFİM**, C. 28, S. 3-4, 1962, s. 569-574.

DOĞRU Osman, **İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi İçtihatları**, C. 1, T.C. Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı, Ankara Ağustos 2003.

DOĞRU Osman/ NALBANT Atilla, **İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi Açıklama ve Önemli Kararlar**, C. 2, Pozitif Matbaa, 2013 Ankara.

DÖNMEZER Sulhi/ ERMAN Sahir, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım**, Yeniden Gözden Geçirilmiş 11. bs., Beta Yayınevi, İstanbul 1994, Cilt 2.

DURAN Hasan, “İfade Özgürlüğü ve Türkiye”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 14, S. 1-2, 2006, s. 57-81.

GÖKCEN Ahmet, “Düşünce Özgürlüğü, Kapsamı, Sınırlandırılması ve 5237 Sayılı TCK’nın Getirdiği Düzenlemeler”, **3. Yılında Yeni Ceza Adaleti Sistemi**, Bahri Öztürk (edt.), İstanbul Kültür Üniversitesi, Seçkin Yayınevi, Ankara 2009, s. 263-279.

GÜNGÖR Devrim, **Ceza Hukukunda Fiil Üzerinde Hata**, 1. bs., Yetkin Yayınevi, Ankara 2007.

HAFIZOĞULLARI Zeki/ ÖZEN Muhammer, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 8. Bs., Us-a Yayıncılık, Ankara Ekim 2015.

HAKERİ Hakan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 12. Bs., Adalet Yayınevi, Ankara 2011.

KATOĞLU Tuğrul, **Ceza Hukukunda Hukuka Aykırılık**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2003.

KOCA Mahmut, “YTCK’da Hukuka Uygunluk Sebepleri”, **Ceza Hukuku Dergisi**, Seçkin Yayınları, Y. 1 S. 1, Ekim 2006, s. 115-148.

KOCA Mahmut, **Hazırlık Soruşturmasında Sanığın Savunma Hakkı**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul 1998.

KOCA Mahmut, “Ceza Hukukunda Hata”, **3. Yılında Yeni Ceza Adaleti Sistemi**, Bahri Öztürk (edt.), İstanbul Kültür Üniversitesi, Seçkin Yayınevi, Ankara 2009, s. 81-103.

KOCA Mahmut/ ÜZÜLMEZ İlhan, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 5. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara 2012.

KOCA Mahmut/ ÜZÜLMEZ İlhan, “Hukuka Uygunluk Sebeplerinde Sınırın Aşılması”, **EÜHFD**, C.11, S. 1-2, Erzincan 2007, s. 39-53.

MAHMUTOĞLU Fatih S., “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Hukuka Uygunluk Nedenleri”, **Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi**, Yıl 2, S. 5, Nisan 2005, s. 42-60.

MERAN Necati, **AİHM Kararları ile İçtihatlı-Açıklamalı Basın Yoluyla ve Genel Olarak Hakaret-İftira Suçtan Kaynaklanan Malvarlığını Açıklama ve Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçları**, 2. bs, Seçkin Yayınevi, Ankara 2013.

MERAN Necati, “İfade Özgürlüğünün Diğer Haklarla Çelişmesi ve Basın Özgürlüğü”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C. 8, S. 84, Ağustos 2013, s. 64-69.

OKUMUŞ Ali, **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Türkiye’de İfade Hürriyeti**, Adalet Yayınevi, Ankara 2007.

ÖZBEK Veli Özer/ KANBUR Mehmet Nihat/ DOĞAN Koray/ BACAKSIZ Pınar/ TEPE İlker, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 4. Bs., Seçkin Yayınevi, Ankara 2013.

ÖZEN Muharrem, “Hakaret Suçlarında Haber Verme ve Eleştiri Hakkı”, **3. Yılında Yeni Ceza Adaleti Sistemi**, Bahri Öztürk (edt.), İstanbul Kültür Üniversitesi, Seçkin Yayınevi, Ankara 2009, s. 315-336.

ÖZGENÇ İzzet, **Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi**, Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı, 3. bs, Ankara Ocak 2006.

ÖZGENÇ İzzet, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2006.

SALİHPAŞAOĞLU Yaşar, **Türkiye’de Basın Özgürlüğü**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2007.

SİLAHÇIOĞLU Belde, “Türk Ceza Kanunu’nda ve Basın Kanunu’nda Düzenlenen Benzer Nitelikteki Adliye Aleyhine Suçlar”, **Legal Hukuk Dergisi**, Yıl 4, S. 46, Ekim 2006, s. 3045-3072.

SOYASLAN Doğan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 3. Bs., Yetkin Yayınevi, Ankara 2005.

SÖZÜER Adem, “Hukuki Hata”, **Yargıtay Dergisi**, C. 21, S. 4, Ekim 1995, s. 466-490.

TAŞKIN Ahmet, “‘Basın Mensubu’ Kavramı”, **Legal Hukuk Dergisi**, Y. 5, S. 52, Nisan 2007, s. 1127-1150.

TEPE İlker, “Türk Ceza Hukukunda ‘Eleştiri Amacıyla Yapılan Düşünce Açıklamaları’ ile Hakkın Kullanılması Hukuka Uygunluk Nedeni Arasındaki İlişkiye Genel Bakış”, **Ceza Hukuku Dergisi**, Yıl 3 S. 8, Aralık 2008, s. 127-152.

TOUSSAİNT Hildegard Becker, “Savcılıkta Medya Çalışmasının Anlamı”, **Fasikül**, Y. 2, S. 3, Şubat 2010, s. 27-31.

URUŞAK İlkey Uğur, “Bir Hakkın Kullanılması Sırasında Gerçekleştirilen Suç Sayılan Eylem Bakımından Cezai Sorumluluğunun Kalkmasının Temeli”, **Çetin Özek Armağanı**, Galatasaray Üniversitesi Yayınları No: 32, Haziran 2004 İstanbul, s. 879-906.

ÜZÜLMEZ İlhan, “Suçsuzluk Karinesi ve Basın Özgürlüğü”, **Fahiman Tekil’in Anısına Armağan**, İstanbul 2003, s. 929-952.

YARSUVAT Duygun, “Kitle İletişim Araçlarının Ceza Adaletine Etkisi”, **Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan**, s. 465-476.

YAZICIOĞLU Yılmaz, “Haber Verme Hakkının, Hakaret Suçları Bakımından Sınırları”, **Prof. Dr. Selahattin Sulhi Tekinay’ın Hatırasına Armağan**, İstanbul 1999, 667-678.

ZAFER Hamide, “Medya Özgürlüğü ve Adli Haberlerin Verilişi”, **Prof. Dr. Selahattin Sulhi Tekinay’ın Hatırasına Armağan**, İstanbul Marmara Hukuk Fakültesi, C. 11, S. 1-3, İstanbul 1999, s. 751-773.

